

Jézus bizonyágtétele az igazságról.

(Karácsoni beszéd.)

Ján. 18. r. 37. v. «Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizony-
ságot tegyek az igazságról».

Megáll a zaj, elcsendesül kissé a világi harcz és küzdelem, mint mikor a gyorsan menő meg-megáll egy-egy lélegzetvételle. Megáll a zaj, elnémul a zivaj, lecsendesül a szivnek vihara s a békesség angyala szellem-szárnyakon röpköd fejünk felett, hogy az örök erény és állandó boldogság alapját, forrását: a végetlen szeretetet lopja be keblünkbe. Lecsendesül ama sziv viharja, melyet a gyűlölet és féltékenység, a nemtelen vágy és boszuló irigység szele hullámról-hullámra vetetett, sziklától zátonyra kergetett, s mintha éltünknek gyengült, megrongált hajója is biztos révbe jutott volna: a szabadulás örömszózata tör elő ma ajkainkon. Karácson van! A békességnek, a megváltásnak, az idvezítésnek ünnepe.

Itt baráti kör, vidám társaság, örömjaj! s megkondul a harang... Néma lesz mindenki, ünnepélyes érzés ragadja meg a kebleket s hallani véljük az évezredes angyali szózatot: „dicsőség a magasban Istennek, e földön békesség s az emberekhez jó akarat“. Ott sötét, elhagyatott kunyhó, hol bánatos özvegy könyek közt tördeli kezét, vagy didergő árvák sóhaja tépi a keblet, marja a szivet; kis kunyhó, mely csak szenvedésben és bánatban gazdag, mely csak fájdalmas könyekkel tud áldozni! Megkondul a harang!... Megáll a köny, megszűnik a sóhaj, térdre hull az ember imára kulcsolt kezekkel; a gyászos szem reménnyel néz az ég felé s a néma csendet az áhitat légkörében, angyal töri meg: „hirdetek nektek örömet: született nektek a megváltó“.

Megkondul a harang karácson éjjelén, karácson reggelén!.. S megzavarodik a rideg tudós számításában, megrázkódik a bűnös önmagától; a bizó lélek reményeit betelve látja s a csüggedező uj reményt talál. Karácson van, világmegváltásnak, békességnek ünnepe!

Oh mennyi érzés kel a karácsoni harang hangjára ; oh mennyi érzés támad a karácsoni ének dalára !? Mint pihen meg ma a multak emlékénel a zajongó és szenvedő keresztény világ! S mint látjuk be annak az igazságát, hogy:

«Sivatagja életünknek, van kikötő rajtad;
Vészes tenger, szivhajónkat, nem szüntelen hajtod».

Karácson van, Jézus születésének emlékünnepe; születésnek, mely csak a jövőre biztat s mi mégis ma a multak emlékinél pihenünk meg. Igen! mert mi ma már nem a jövő reményeinek, hanem az örök időkre érvényes igazságok betelésének szentelünk öröm- és emlékünnepet. Mi ma a bölcsönél állva, nemcsak a kis gyermek megszületésének, hanem az ő egész életének, példájának, munkájának s örökké termékeny eszméinek — a tiszta vallás és szeplőtlen erkölcs, fenséges épülete szegletkövének is örvendünk. Mi ma nem annak a biztató reménynek ünneplünk, hogy békesség lesz talán az Isten és emberek között, hanem ama betelt valóságnak, hogy összeölelkezett az ég és föld, az Isten és ember. Előttünk ma az égi izenetbe, a pásztorok dalába, a mennyei karének hangjába és a bölcsek tiszteletteljes hódolatába, melyek még mind egy-egy kérdés gyanánt állanak a bölcsönél, belevegyül magának az idvezítőnek is hangja, szava, szózata, merész kijelentése: „én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról“. Jertek azért a születésnek ez öröm ünnepén, a multak emlékeinek világosságánál tegyük karácsoni elmélkedésünk tárgyává: *Jézus bizonyágtételét az igazságról Istent és embert illetőleg.*

* * *

Jézus bizonyágtétele az igazságról Istent illetőleg. Az igazság csak képzelet, csak eszmény, de nem valóság. Így gondolkoztak a régiek. E képzeletet, ez eszményt megvalósítani akarni, arról bizonyosságot tenni: meddő törekvésnek, ábrándozásnak tekintették. Csak képzelet, csak eszmény még a tapasztalati igazság is, s hogy ne volna az amaz igazság, mely a szellem körében mozog?! Így gondolkoztak. És nyugodt volt a világ e hitében, gondolatában, csupán egyesek magasratörő lelke rajongott e téren több világosságért. De azokat is a világ kételylyel, mosolylyal, sőt sokszor gunnyal fogadta.

„Micsoda az igazság?“ Ily hit, ily gondolkozás adhatta Pilátusnak is ajkaira e szavakat, midőn elhangzottak előtte idvezitőknek az alapigékben felolvasott szavai. Csak képzelet, csak eszmény az igazság, így gondolkoznak má is sokan, különösen, ha a vallás tárgyairól van szó, feledve, hogy mi magában véve már azt igazságnak tekintjük, a melyre nézve a gondolatok, az érzelmek és vágyódások mind megegyeznek; igazságnak mindaddig, míg bizonyos kijelentés útján szebb, tisztább és igazabbnak tartott ismeretre nem jutunk. S ha ily értelemben voltak a régi kornak, sőt egyes nemzeteknek is kijelentéseken alapuló igazságaik: mennyivel inkább támadtak azok a későbbi korokban és nemzetekben. Kijelentésen alapultak Jézus igazságai is, és ezek olyanok voltak, melyeket különösen Istent illetőleg egy értelemmel, egy gondolattal fogadott el nemcsak az ő és őt követő kor, hanem meg nem döntötte, sőt megerősítette évezredeknek élete, tapasztalata, ismerete, tudománya, gondolat és érzelem világa.

„Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról“. És Jézus csakugyan bizonyosságot tett az igazságról Istent illetőleg. Kereste, kereste a régi kor azt az erőt és hatalmat, melyet megnyilatkozni látott a mindenség teremtésében és önéletében, a napnak ragyogásában, a felhőnek zugásában s a virágnak illatában; kereste azt az erőt és hatalmat, mely nappalt és éjjel teremt, világosságot és sötétséget hoz létre, bánatot és örömet nyújt, mely reményt ad most egy új teremtményben, majd veszteséget a halálban, az enyészetben. Kereste, kereste a régi kor e leghatalmasabb erőt, e végetlen hatalmat, Istent, de nem találta meg. Avagy, ha képzelte is, hogy megtalálta: őt a földhöz kötötte, a berkekhez, a ligetekhez, a hegyekhez vagy halmokhoz; és szellemlényekkel népesítette be a világot, mintha nem állhatna és nem beszélhetne az ember szemtől szemben az Istennel. Most szobrok előtt borult le a nép, s tömjénezett nekik; majd virágokat vitt a bálványképeknek s térdeiket átkarolva imádta bennük azt az erőt, melytől félt s remegett. Még a zsidóság is, melynek pedig vallása magasabban állt a másokéi felett, a Sion hegyén épült templomba, a szentek szentébe zárta be Istenét, a kiválasztott nép kiválasztott urát. S hogy jusson belőle másnak is: a Garizim hegyén a Sion templomának megfelelő hajlékot emelt Samaria népe. És az

istenek tisztelete áldozat volt, áldozat, most véres, majd meg vér nélküli; maga Isten pedig boszus és haragos, ki csak amugy nyelte az áldozatokat.

Igazság volt ez? Igazság az Istent és tiszteletét illetőleg, melyet minden érzés, minden értelem és gondolat elfogadott?! Nem! Csak törekvés volt ez a végetlen és örök szellem, csak vágyódás a mindenek felett álló erő és hatalom megfejtése után, de nem volt igazság. Eljött Jézus, kinek születésére mi ma emlékünnepet ültünk s megváltozott vele a világnak arczulata, az emberiségnek hite, reménye, bizodalma s más alakot nyert Isten iránti hódolatának és tiszteletének kifejezése módja. Igen! mert Jézus bizonyosságot tett az igazságról Istent illetőleg.

Az örök erő, a végetlen hatalom csak egy, s nemcsak Isten, hanem édes Atya is: ez volt az első bizonyágtétel. Atya, ki teljes lélek és tiszta szeretet, kit nem képekben és szobrokban kiábrázolni, hanem a kebelben kell hordani; ki nem rémit és fenyeget, hanem szeret és megbocsát. Atya, ki nem egy népé vagy nemzeté, hanem az egyetemes emberiségé, az összes világegyetemé; ki még megdorgáltatásunkban, szenvedéseinkben és csalódásainkban is csak hitünket s benne való bizalmunkat teszi próbára; ki nem gyönyörködik az áldozatban, az oltár füstében, hanem csak a szív- és lélekben s kinek tiszta imádása: csakis a szívnek, léleknek és értelemnek teljes meghódolása. Atya, kihez közvetlen járulhatunk, kinek kezében van e földi és mennyei életünk, ki e mulandó lét után helyet készít számunkra az ő országában, hol sok hajlékok vannak. Ezek, ezek azok az eszmék, melyeket minden nép, minden nemzet, minden magasabb érzelem, gondolat és nemesebb vágyódás egyhangulag fogadott el, igazolva, hogy Jézusnak e bizonyágtétele igazság s hogy mikor ő ezeket hirdette: akkor az Istent illető igazságokról tett bizonyosságot, és pedig oly igazságokról, melyek a mint az idő tovább halad, csak szebbekké, csak dicsőbbekké válnak. S mi ma tulajdonképen amaz eszmék életének szentelünk ünnepet, melyek igazságával Jézus minket megismertetett, ki azért született, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról az Istent illetőleg.

* * *

De lássuk most *Jézus bizonyágtételét az igazságról az embert illetőleg*. Gulák, pirámisok, nagy emlékoszlopok emeltettek hajdanta,

hirdetni az utókornak a régiek erejét, hatalmát; és az építésnél verejtékezett, vérzett a nép. Millióknak nem vala joga, szabadságról álmodni sem lehetett, állatnál is kevesebb becsű, értéktelen életű, nyomorult, rabszolga volt a nép. Egyeseknél volt, kizárólagos tulajdon volt a vagyon, fény és hatalom; egyesek kedvétől, szeszélyétől függött a tömeg élete, melynek még édes gyermekét is, mit még a vadállat is életével is őriz, el kellett dobnia, ha azt a hatalom úgy kívánta, követelte. És a nő, az anya hol talált védelmet? Csak a sirban, a hová disz- és jeltelenül letétezt. A gyermeket csak Isten nevelte s gondozta, hogy folytassa aztán az igában kidőlt szülőknek keserves életét. Csak a születés véletlene, csak a vagyon, fény és hatalom öröklése biztosított jogot, szabadságot, élet és halál feletti uralmat. S vajjon élet volt-e még ez is? Élet volt-e elfásult, könyörtelen szívet, durva lelket birni, dobzódás és kéjmámor közt élni, se Isten, se emberrel, a világ- vagy önmagunkkal nem törődni tovább, mint ama szózatig: „egyél és igyál én lelkem, mert sok esztendőre eltett javaid vannak tenéked“. Nem! a mi felfogásunk szerint, ez nem volt élet. És aztán igazságnak igazság volt-e ez az embert illetőleg? Igazság volt-e, hogy milliók szenvedjenek, nyomorogjanak egyért, patakban folyon a könny és vér egynek a kedvéért, szeszélyéért; igazság volt-e, hogy elzárva legyen a tömeg csupán születése miatt minden lelki élettől s még munkájának jutalmától is? . . . Nem, ez nem lehetett, ez nem volt igazság. Ezt mi elítéljük, megbélyegezzük, mert teljes lehetetlennek tartjuk, hogy amaz állapotban a szívek, lelkek és értelmek egyhangulag mind megnyugodtak volna.

Az embert, az ő életét és állapotát illetőleg is új korszak támadt Jézussal, ki azért született, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról nemcsak Istent, hanem az embert illetőleg is. És mi volt az ő bizonyosságtétele, mi volt ama hirdetett igazság, melyet szívsóvárogva ölelt magához a nagy világ? . . . Az ember — szegény és gazdag, király és koldus, tudós és tudatlan — az Istennek mind, mind egyformán gyermeke. Gyermeke, kiket egyenlőképen nem a rang, nem a vagyon, hanem a szív és lélek szerint ítél meg, többet követelve attól, kit e világban többel áldott meg és bőven jutalmazva meg azt, ki nem esik el próbái alatt. Igen! Mi egy atya gyermekei vagyunk mindnyájan, s így testvérek; testvérek, kiknek

egyenlő jogaink, egyenlő kötelességeink vannak élni, munkálni, szeretni, boldogulni, hinni és remélni s egyformán osztozni a mi Atyánk-nak örökségéből, javaiból és áldásaiból. Testvérek vagyunk, kik egymást segíteni, boldogítani tartozunk. Mi Isten képmásai, sőt több: az Istennek templomai vagyunk, kik az Atyát hordozzuk kebelünkben. Örökéletnek vagyunk részesei és pedig egyformán a lelki halhatatlanságnak, e földi és sironi jutalomnak és vallás-erkölcs terén is egy igazsággal íteltetünk meg mindnyájan. Ezek a Jézus bizonyágtételei, ezek az ő igazságai, melyekről addig az ember nem hallott s melyek megismerése átalakította az ember-világot, a tudományt, vallást és erkölcsiséget s új világosságnál megszabta az új kötelességeket. S tulajdonképen ez eszmék, igazságok megismerésének, ezek hirdetésének emlékére szentelünk mi ma örömmünnepet.

„Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyágot tegyek az igazságról“. És Jézus bizonyágot tett az igazságról, Istent és embert illetőleg. Az ő igazságai hassanak át ma titeket s ujítsák meg sziveteket, lelketeket, — egész élteteket. Cselekedjétek, éljétek azoknak megfelelően, hogy boldogok legyetek így ti magatok s körülöttetek embertársaitok, hogy lakozzék így ez ünnepen a békességnek s az áldásnak angyala tiveletek. Ámen.
